

Kwaliteitsonderzoek Auditdienst Rijk over 2022

Aan:

In afschrift aan: Bestuur Samenwerkingsverband Kwaliteitsonderzoek Overheidsauditors

Datum: 10-04-2024

Versie: definitief

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Achtergrond en aanleiding	3
1.2	Doel en status van dit rapport	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Doel, reikwijdte en aanpak van het onderzoek	4
2.1	Doel en reikwijdte	4
2.2	Aanpak	4
2.3	Afstemming met de leiding van de auditeenheid	6
3	Oordeel	7
4	Beschrijving auditeenheid	8
4.1	Algemeen	8
4.2	Gerealiseerde verbeteringen naar aanleiding van eerdere KOA-onderzoeken	9
5	Onderbouwing van het oordeel	11
5.1	Sterke punten van de auditeenheid	11
5.2	Aanwijzingen	11
5.3	Adviezen ter verbetering	11
6	Bijlage 1a: Bevindingenschema Regelgeving NBA	13
7	Bijlage 1b: Bevindingenschema Regelgeving NOREA	14
8	Bijlage 1c: Bevindingenschema volgens het IIA Normenkader	15
9	Bijlage 2: Uitkomsten dossieronderzoeken: onderzochte dossiers	17
10	Bijlage 2a: Uitkomsten dossieronderzoeken NBA	18
11	Bijlage 2b: Uitkomsten dossieronderzoeken NOREA	20
12	Bijlage 2c: Uitkomsten dossieronderzoeken IIA	21
13	Bijlage 3: Managementreactie	23

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding

Wij hebben namens het Samenwerkingsverband Kwaliteitsonderzoek Overheidsauditors (KOA) een periodiek kwaliteitsonderzoek bij de Auditdienst Rijk uitgevoerd. KOA heeft als doel de kwaliteit van de beroepsuitoefening van zijn leden te bevorderen en te handhaven in overeenstemming met de regelgeving betreffende de kwaliteit en de toetsing daarvan door de relevante beroepsorganisaties.

Dit onderzoek betrof de periode 2022 en vond plaats in het kader van de Verordening Kwaliteitsonderzoek van de Nederlandse Beroepsorganisaties van Accountants (NBA), het Reglement Kwaliteitsonderzoek van de Nederlandse Beroepsorganisatie voor IT-Auditors (NOREA) en het International Professional Practices Framework (IPPF) van het Institute of Internal Auditors (IIA).

De KOA is geaccrediteerd om externe kwaliteitsonderzoeken uit te voeren namens de NBA en namens de NOREA. Met de inzet van door het IIA gecertificeerde onderzoekers voldoet de KOA ook aan de voorwaarden tot het doen van onderzoeken namens het IIA.

Het onderzoeksteam bestond uit

	Persoonsgegevens
Persoonsgegevens	

1.2 Doel en status van dit rapport

Met dit rapport informeren wij u over de bevindingen en de overige resultaten uit ons onderzoek. Het bestuur KOA ontvangt een afschrift van het rapport. Het bestuur van KOA is verantwoordelijk voor het formuleren van het oordeel.

Wij danken u bij deze voor de vriendelijkheid waarmee u ons tegemoet trad, de ruimte die wij kregen om de door ons geselecteerde dossiers in te zien en uw bereidwilligheid onze vragen te beantwoorden en gevraagde informatie te verstrekken.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven wij doel, reikwijdte en aanpak van het uitgevoerde onderzoek. In hoofdstuk 3 hebben wij ons oordeel geformuleerd over het onderzochte kwaliteitssysteem. In hoofdstuk 4 geven wij een nadere beschrijving van uw auditeenheid om een goed begrip te geven over de werkzaamheden die u uitvoert en die in het onderzoek zijn betrokken. In hoofdstuk 5 hebben wij een toelichting op ons oordeel opgenomen met een beschrijving van de sterke punten, aanwijzingen en aanbevelingen.

2 Doel, reikwijdte en aanpak van het onderzoek

2.1 Doel en reikwijdte

De kwaliteitstoets richt zich op het kwaliteitssysteem van de Auditdienst Rijk. Wij doen een uitspraak over de mate waarin dat systeem in opzet, bestaan en werking voldoet aan de algemeen aanvaarde normen voor de beroepsuitoefening door auditors binnen uw dienst, zoals uitgevaardigd door de NBA, de NOREA en het IIA. Wij noemen in het bijzonder:

Voor de NBA:

- Verordening Gedragscode (VGBA);
- Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij Assurance-opdrachten (ViO);
- Nadere Voorschriften Kwaliteitssystemen (NVKS);
- NOCLAR (Non-Compliance with Laws and Regulations (NOCLAR);
- Nadere Voorschriften Controle en Overige Standaarden (NV COS).

Voor de NOREA:

- Reglement Gedragscode Register IT-Auditors;
- Reglement Kwaliteitsbeheersing NOREA (RKBN);
- Richtlijn Assurance-opdrachten (Richtlijn 3000);
- Richtlijn Specifieke werkzaamheden m.b.t. informatietechnologie (Richtlijn 4401);
- Handreiking adviesdiensten.

Voor het IIA:

- Code of Ethics;
- Definitie van Internal Auditing;
- International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing;
- Document 'Oordeelsvorming kwaliteitstoetsingen'.

In voorkomende gevallen geven wij aanwijzingen (in geval van ernstige dan wel structurele tekortkomingen) dan wel adviezen ter verbetering.

2.2 Aanpak

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode juni 2023 – maart 2024.

De aanpak en werkwijze van ons onderzoek zijn in detail beschreven in het Reglement Uitvoering en Organisatie Kwaliteitsonderzoeken KOA. Het onderzoek omvatte het bestuderen van documentatie, het reviewen van dossiers en het houden van interviews.

Documentatie

Wij hebben van dan wel via u de volgende documentatie ontvangen en in het onderzoek betrokken:

- Handboek auditing rijksoverheid (HARO)
- AuditcharterADR
- Uitkomsten review uitvoeringsfase controle ADR 2022
- Evaluatie Auditdienst Rijk 2022 – definitief
- 20230822_Totaaloverzicht opvolging aanbevelingen evaluatie ADR 2022
- Onafhankelijkheidsregeling ADR
- Toelichting totstandkoming bevestigingen PE en onafhankelijkheid
- Bevestiging PE verplichting
- Sleutelposities-tekenend accountant-projectleider-lead IT-auditor wettelijke taak-coördinatoren vraag gestuurd onderzoek-en-okb-ers
- Lijst-okb-ers-2023---rijksportaal
- Introductiebundel_okb_versie_10jun2020
- Response opdrachtgeverstevredenheid 2022 - versie DT
- Notitie-procesvoorstel-benoeming-en-toewijzing-okbers-en-ikters
- DT2022-241a IKT rapportage na 1e bespreking in DT op 25-07-2022 vs 7-092022 ongewijz. vastgesteld in DT van 21-09-2022
- Balanced Scorecard ADR 2023
- Activiteitenplan CO 2022 - 2023 def
- Activiteiten verantwoording CO 2022 - 2023 vastgesteld door AK 19 juni 2023
- Risicomanagement bij MinFin
- KOA Jaarplan (p)SG-cluster 2022 - concept 08 december
- KOA AC - Notitie AC Auditplan 2022 met koppeling risico's
- Info graphic Controle planning FIN 2022 22jun22 versie 3
- Het jaarplan en verantwoordingsverslag ADR
- Strategisch+Audit+Agenda+2022-2025+v7nov23
- 20211209-spp-1.0-definitief- (4)
- Functiegebouw Rijk met de functiebeschrijvingen
- Hoofdlijnennota-adr-2022 (5)
- Tussentijds rijksbreed beeld ADR 2023
- DT2023-039b Tekst- en wijzigingsvoorstellen HARo
- DT2023-039a ADR-DT Notitie implementatie IIA 2500 standaard
- ADR Overzicht kritieke bevindingen 2023 Q2 - vastgesteld MT-onderzoek 8 augustus
- ADR Overzicht kritieke bevindingen 2023 Q1 - vastgesteld MT-onderzoek 9 mei

Review van dossiers

Voor de beoordeling van de werking van het stelsel van kwaliteitsbeheersing hebben wij 25 dossiers beoordeeld. Deze dossiers zijn verdeeld over de regelgeving van de verschillende beroepsgroepen. In bijlage 2 is een volledige lijst van de beoordeelde dossiers opgenomen.

Interviews

In het kader van ons onderzoek, onder meer gericht op de governance rond de auditfunctie, hebben wij de volgende functionarissen geïnterviewd:

- Medewerker Bestuursondersteuning en Vaktechniek, 13-06-2023
- Persoonsgegevens, 14-06-2023
- Persoonsgegevens 20-07-2023
- Persoonsgegevens, 10-01-2024
- Persoonsgegevens, 10-01-2024
- Persoonsgegevens, 15-01-2024
- Persoonsgegevens Ministerie van Financiën, 12-02-2024

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen informatie voldoende basis geeft voor ons oordeel.

2.3 Afstemming met de leiding van de auditeenheid

Wij hebben de concept-rapportage met Persoonsgegevens en Persoonsgegevens van de ADR afgestemd. Op basis van deze afstemming hebben wij onze rapportage definitief gemaakt.

Voor de management response verwijzen wij naar bijlage 3 bij deze rapportage.

3 Oordeel

Het oordeel zal worden bepaald door het bestuur KOA.

Het onderzoeksteam adviseert het bestuur KOA te oordelen -uitgaande van de normen van de NBA zoals beschreven in paragraaf 2.1- dat het kwaliteitssysteem:

- verbetering behoeft en in opzet of werking niet voldoet aan het bepaalde bij of krachtens de Wet op het Accountantsberoep (maar dat tegen de achtergrond van de NBA-regelgeving niet een negatief oordeel behoeft te worden afgegeven)

De werkzaamheden van de ADR in het kader van de Wet op het Accountantsberoep richten zich in belangrijke mate op de werkzaamheden inzake de wettelijke taak. Deze werkzaamheden voldoen aan de NBA-regelgeving.

De genoemde verbetering betreft de werking van het kwaliteitssysteem bij de aan 'assurance verwante opdrachten', met name de werkzaamheden inzake de Opdrachten tot het verrichten van specifiek overeengekomen werkzaamheden (COS4400). Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar hoofdstuk 5.

Het onderzoeksteam adviseert het bestuur KOA te oordelen -uitgaande van de normen van NOREA zoals beschreven in paragraaf 2.1- dat het kwaliteitssysteem

- voldoet aan de regelgeving van NOREA

Het onderzoeksteam adviseert het bestuur KOA te oordelen -uitgaande van de normen van het IIA zoals beschreven in paragraaf 2.1- dat het kwaliteitssysteem

- voldoet aan de regelgeving van het International Professional Practices Framework van het IIA

Bovenstaand oordeel moet worden gezien in relatie tot de hoofdstukken 4 en 5 waarin een nadere toelichting op en onderbouwing van het oordeel zijn opgenomen.

4 Beschrijving auditeenheid

4.1 Algemeen

De Auditdienst Rijk (ADR) is opgericht in 2012 en heeft de Comptabiliteitswet 2016 als wettelijke basis. De ADR is onderdeel van het Ministerie van Financiën en valt direct onder de Plaatsvervangend Secretaris Generaal (pSG) van het ministerie. Eind 2022 waren er 586 FTE's werkzaam bij de ADR.

Inrichting ADR

De ADR wordt geleid door het DirectieTeam klein (DT), bestaande uit de Algemeen directeur, de directeur Onderzoek en de directeur Kennis en Ontwikkeling. De manager Bestuursondersteuning en Vaktechniek sluit altijd aan bij het DT klein. De Algemeen directeur zit het DT voor en is eindverantwoordelijk. De directeur Onderzoek is verantwoordelijk voor de uitvoering van audits en de dienstverlening door de ADR.

De ADR bestaat uit zes accounts, elk onder leiding van een accountdirecteur, en vier sectoren, elk onder leiding van een sectormanager. De accountdirecteuren en de sector managers vormen samen met de leden van het DT klein het DT breed. De accountdirecteur is verantwoordelijk voor het inventariseren van onderzoeksvragen en het organiseren en laten verrichten van onderzoeken binnen het toegewezen account. De ministeries zijn verdeeld over de accounts. De sectoren (financial audit, IT-audit, operational audit en EU-audit) leveren capaciteit voor het uitvoeren van opdrachten.

Onder de Algemeen directeur valt de stafdienst Bestuursondersteuning en Vaktechniek. Organisatorisch valt hieronder het Compliance office van de ADR, dat toeziet op de naleving van de maatregelen van kwaliteitsbeheersing binnen de ADR. De compliance officer rapporteert rechtstreeks aan de Algemeen directeur.

Opdrachtgeverschap

De ADR voert zijn taken uit op verzoek van alle afzonderlijke ministers; voor opdrachtgeverschap en rapportering is sprake van departementale lijnen. De SG van een ministerie treedt doorgaans namens de minister op als opdrachtgever voor de ADR. Voor gevraagde onderzoeken kan ook het management op lager niveau opdrachtgever zijn, als zij daartoe gemandateerd is door de Secretaris Generaal (SG).

Op grond van het Besluit Auditdienst Rijk is er een SG-commissie ADR ingesteld. Deze behartigt het gemeenschappelijke belang van de ministeries als opdrachtgevers van de ADR. De SG van het ministerie van Financiën is de voorzitter van de SG-commissie ADR. De taken zijn als volgt beschreven:

- het toezien op de kwaliteit van de dienstverlening van de ADR;
- het bespreken van het jaarplan, jaarverslag en transparantieverlag van de ADR;
- het adviseren over de vijfjaarlijkse evaluatie van de ADR.

Audit committee

Op grond van de Regeling audit committees van het Rijk heeft het departementale audit committee tot taak het adviseren van het departementale management op ten minste de volgende drie terreinen:

- het borgen van de kwaliteit van de bedrijfsvoering en de financiële verslaggeving;
- de regie op het auditbeleid;
- het risicomanagementbeleid en de uitkomsten daarvan.

De ADR ondersteunt elke audit committee als deskundige bij zijn advisering aan het departementale management.

Uitvoering werkzaamheden

De taken van de ADR bestaan uit drie hoofdonderdelen:

- Vaste "vraag" zijn jaarlijks terugkerende werkzaamheden die voortvloeien uit de wettelijke taak. Voor deze werkzaamheden is een vast urenbudget gealloceerd.
- Variabele "vraag" zijn opdrachten die voorzien in specifieke en actuele behoeften van een ministerie. Voor deze variabele werkzaamheden is een rijksbreed budget ("box") beschikbaar; daarnaast wordt geput uit departementale urenbudgetten.
- De werkzaamheden in het kader van de Europese Unie worden voor elk ministerie afzonderlijk ingepland (EZK, LNV, SZW, JenV, OCW, IenW en VWS).

Verdeling uren 2022:

Categorie	Uren 2022	% 2022
Vaste vraag	387.100	59%
Variabele vraag	217.000	33%
Europese Unie	52.300	8%
Totaal	656.400	100%

De werkzaamheden worden uitgevoerd met in achtneming van de beroeps- en gedragsregels van de NBA, NOREA en IIA.

4.2 Gerealiseerde verbeteringen naar aanleiding van eerdere KOA-onderzoeken

In 2020 heeft vanuit KOA een hertoets plaatsgevonden als vervolg op een rapport begin 2019 met het resultaat van het kwaliteitsonderzoek uitgevoerd bij de ADR tot en met 2017. Deze hertoets was gericht op het kwaliteitssysteem van Auditdienst Rijk in het bijzonder op de uitvoering van gevraagde opdrachten onder de werking van regelgeving van IIA. Bij deze hertoets is de onderstaande aanbeveling meegegeven t.a.v. IIA standaard 2500.

"Er ontbreekt een monitoringssysteem waarin de opvolging van de afgesproken actiepunten duidelijk is. Per onderzoek wordt een managementreactie gevraagd. Hierin moet het management ook aangeven wat ze van de aanbevelingen vinden en wat ze er mee gaan

doen. Het structureel en uniform vastleggen en monitoren van de afgesproken actiepunten is niet ingeregeld.”

De ADR heeft de omissie onderkend en actie ondernomen. In de Balanced Scorecard van de ADR is binnen de kritische succesfactor ‘toegevoegde waarde’ de indicator ‘opvolging aanbevelingen’ toegevoegd. Daarnaast heeft ADR-DT in februari 2023 een procedure vastgesteld en geïmplementeerd waarbij kritieke bevindingen door het MT-Onderzoek worden bewaakt. Tot slot worden kritieke bevindingen opgenomen in de (interim-) auditrapporten en daarmee wordt er minstens tweemaal per jaar over gerapporteerd.

5 Onderbouwing van het oordeel

In de bijlagen 1 en 2 hebben wij in detail onze bevindingen ten aanzien van ons onderzoek naar het kwaliteitsstelsel en de dossiers opgenomen. In dit hoofdstuk vatten wij deze bevindingen samen, hetgeen geleid heeft tot het oordeel wat opgenomen is in hoofdstuk 3.

5.1 Sterke punten van de auditeenheid

Uit het onderzoek naar het kwaliteitsstelsel en de dossiers is een aantal sterke punten gesignaleerd:

- Jaarlijks toetsen van de werking van het kwaliteitsstelsel door middel van de Interne KwaliteitsToetsing (IKT).
- Het uitvoeren van de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB) op elk dossier aan de hand van een voorgeschreven checklist.
- Aandacht voor fundamentele beginselen op niveau opdracht.
- Aansprekende verantwoording over het functioneren van de auditfunctie middels transparantie- en jaarverslag.

5.2 Aanwijzingen

Wij adviseren het bestuur KOA u de volgende aanwijzing te geven:

Onderzoeken met overeengekomen specifieke werkzaamheden (COS4400)

De door ons uitgevoerde dossierreviews resulteren in het algemeen in een positief oordeel. Uitzondering hierbij zijn de geselecteerde opdrachten die uitgevoerd zijn onder COS 4400. In de selectie zijn 4 dossiers beoordeeld waarvan er 3 deels niet voldoen aan de vereisten in de standaard. Afwijkingen worden gesignaleerd op de overeenstemming van de opdrachtvoorwaarden, belangrijke afwegingen in de uitvoering en audittrail. Tevens voldoen de rapportages op verschillende aspecten niet aan de vereisten uit COS4400. Wij geven als aanwijzing mee voor opdrachten die worden uitgevoerd op basis van COS4400 scherper toe te zien op het juiste gebruik bij de uitvoering van de werkzaamheden. Dit is in lijn met de, door de ADR, in gang gezette initiatieven.

5.3 Adviezen ter verbetering

Wij zullen het bestuur KOA adviseren de volgende adviezen ter verbetering aan u in overweging te geven:

Gecombineerde opdrachttypes

In één van de dossiers wordt in de rapportage gerefereerd aan het voldoen aan de IIA standaarden naast de COS 4400, waarbij dit in de opdracht en het dossier niet opgenomen is. Deze verwijzing in het rapport lijkt ons onterecht. In één van de beoordeelde dossiers

onder de standaard COS4400 worden standaarden gecombineerd. In dit dossier (grote projecten) is het een bewuste keus de rapportages voor controle van financiële overzichten en het rapport van feitelijke bevindingen op basis van COS4400 te combineren. Hoewel het dossier de uitgevoerde werkzaamheden in voldoende mate beschrijft en de 'story of the audit' voldoende is vastgelegd, is de rapportage welke op basis van deze gecombineerde opdrachttypes (controleverklaring en rapport van feitelijke bevindingen op basis van overeengekomen specifieke werkzaamheden) is uitgebracht, niet in lijn met de standaarden. Wij adviseren na te gaan of het combineren van de opdrachttypes echt wenselijk is. Indien dit wenselijk is, adviseren wij er zorg voor te dragen dat de vereisten uit alle van toepassing zijnde standaarden worden opgenomen in de gecombineerde rapportage en dat deze duidelijk van elkaar worden onderscheiden.

OKB

Het is een sterke maatregel om voor iedere opdracht een OKB uit te voeren. Echter blijkt bij een aantal dossiers de OKB niet conform het handboek uitgevoerd te zijn. Hierbij gaat het vooral om de tijdigheid van de OKB en de opvolging van punten vóór het uitsturen van de rapportages. Ook zijn de door ons genoemde omissies in de COS4400 dossiers niet tijdens de uitvoering van de OKB gesignaleerd. Wij adviseren toe te zien op de uitvoering van de OKB conform het HARO en eventueel expliciet mee te nemen in de volgende IKT.

6 Bijlage 1a: Bevindingenschema Regelgeving NBA

Omschrijving	GC	PC	DNC	Bevinding	Verwijzing
Verordening Gedragscode (VGBA)					
Integriteit					
Objectiviteit					
Deskundigheid en zorgvuldigheid					
Geheimhouding					
Professioneel gedrag					
Reglement voor de kwaliteitsbeheersing (NVKS)					
Beoordeling opzet					
Beschikt organisatie over policies en procedures m.b.t. kwaliteitsborging?					
Voldoen deze policies en procedures aan het gestelde in NVKS?					
Beoordeling bestaan en werking					
Vind periodiek een evaluatie plaats van het kwaliteitsbeheersingssysteem?					
Uitgevoerde dossieronderzoeken					
Het aanvaarden en voortzetten van de opdracht					
Overeenstemming over de opdrachtvoorwaarden	PC			Zie bijlage 2a	
Planning van de opdracht					
Uitvoering van de opdracht					
Het beoordelen van de aanvaardbaarheid van het object van onderzoek					
Het beoordelen van de criteria op toepasbaarheid					
Materieel belang en opdrachtrisico					
Gebruik maken van de werkzaamheden van deskundigen					
Het verkrijgen van assurance-informatie					
Beoordeling gebeurtenissen tot aan de datum van het assurancerapport					
Documentatie	PC			Zie bijlage 2a	
Het opstellen van het assurance-rapport					
Inhoud van het assurancerapport	PC			Zie bijlage 2a	
Conclusies met beperking, afkeurende conclusies en conclusies van oordeelonthouding					
Overige verantwoordelijkheden met betrekking tot de rapportering					

Legenda	
GC:	Generally Complies – Voldoende
PC:	Partially Complies – Verbetering benodigd
DNC:	Does not comply – Onvoldoende
NA:	Not Applicable – Niet van toepassing

7 Bijlage 1b: Bevindingenschema Regelgeving NOREA

	GC	PC	DNC	Bevinding	Verwijzing
Verordening Gedragscode (Code of Ethics)					
Integriteit					
Objectiviteit					
Deskundigheid en zorgvuldigheid					
Geheimhouding					
Professioneel gedrag					
Reglement voor de kwaliteitsbeheersing (RKBN)					
Beoordeling opzet					
Beschikt organisatie over policies en procedures m.b.t. kwaliteitsborging?					
Voldoen deze policies en procedures aan het gestelde in RKBN?					
Beoordeling bestaan en werking					
Vind periodiek een evaluatie plaats van het kwaliteitsbeheersingssysteem?					
Uitgevoerde dossieronderzoeken					
Het aanvaarden en voortzetten van de opdracht					
Overeenstemming over de opdrachtvoorwaarden					
Planning van de opdracht					
Uitvoering van de opdracht					
Het beoordelen van de aanvaardbaarheid van het object van onderzoek					
Het beoordelen van de criteria op toepasbaarheid					
Materieel belang en opdrachtrisico					
Gebruik maken van de werkzaamheden van deskundigen					
Het verkrijgen van (assurance-)informatie					
Beoordeling gebeurtenissen tot aan de datum van het assurance-/adviesrapport					
Documentatie					
Het opstellen van het assurance-/adviesrapport					
Inhoud van het assurance-/adviesrapport					
Conclusies met beperking, afkeurende conclusies en conclusies van oordeelonthouding. Idem ten aanzien van advies					
Overige verantwoordelijkheden met betrekking tot de rapportering					

Legenda	
GC:	Generally Complies – Voldoende
PC	Partially comply – verbetering benodigd
DNC:	Does not comply – Onvoldoende
NA:	Not Applicable – Niet van toepassing

8 Bijlage 1c: Bevindingenschema volgens het IIA Normenkader

Standaard	Omschrijving	GC	P C	DNC	Bevinding	Verwijzing
	IIA Code of Ethics					
	Integrity					
	Objectivity					
	Confidentiality					
	Competency					
	ATTRIBUTE STANDARDS					
1000	Purpose, authority and responsibility					
1010	Definition of Internal Audit in the Charter					
1100	Independence and objectivity					
1110	Organizational independence					
1111	Direct interaction with the Board					
1120	Individual objectivity					
1130	Impairments to independence or objectivity					
1200	Proficiency and due professional care					
1210	Proficiency					
1220	Due professional care					
1230	Continuing professional development					
1300	Quality assurance and improvement program					
1310	Quality program assessments					
1311	Internal assessments					
1312	External assessments					
1320	Reporting on the quality program					
1321	Use of 'Conducted in accordance with the Standards'					
1322	Disclosure of non-compliance	NA				
	PERFORMANCE STANDARDS					
2000	Managing the internal audit activity					
2010	Planning					
2020	Communication and approval					
2030	Resource management					
2040	Policies and procedures					
2050	Co-ordination					
2060	Reporting to the Senior Management and the Board					
2070	External Service Provider and Organizational Responsibility for Internal Auditing	NA				

Standaard	Omschrijving	GC	PC	DNC	Bevinding	Verwijzing
2100	Nature of work					
2110	Governance					
2120	Risk Management					
2130	Control					
2200	Engagement planning					
2201	Planning considerations					
2210	Engagement objectives					
2220	Engagement scope					
2230	Engagement resource allocation					
2240	Engagement work program					
2300	Performing the engagement					
2310	Identifying information					
2320	Analysis and evaluation					
2330	Documenting information					
2340	Engagement supervision				In 2 dossiers is OKB niet afgerond en opgevolgd voor uitsuren rapportage. Omissies in rapportage niet gesignaleerd door de OKB.	2020-BUZ-012 2021-OCW-025 2021-BZK-007 2022-EZK-016 2022-IW-019
2400	Communicating results					
2410	Criteria for communicating					
2420	Quality of communications					
2421	Errors and omissions	NA				
2430	Use of Conducted in Conformance with the Standards					
2431	Engagement disclosure of non-compliance					
2440	Disseminating results					
2450	Overall opinion	NA				
2500	Monitoring progress					
2600	Management's acceptance of risks					

Legenda	
GC:	Generally Complies – Voldoende
PC:	Partially Complies – Verbetering benodigd
DNC:	Does not comply – Onvoldoende
NA:	Not Applicable – Niet van toepassing

9 Bijlage 2: Uitkomsten dossieronderzoeken: onderzochte dossiers

Nr.	Code dossier	Omschrijving opdracht	NBA/IIA/ Norea	Type opdracht
1	2021-BZK-007	Review WNT	NBA	E1 Overeengekomen specifieke werkzaamheden (4400N)
2	2022-EZK-016	Rapport van feitelijke bevindingen CMP 2021	NBA	E1 Overeengekomen specifieke werkzaamheden (4400N)
3	2022-EZK-007	XIII Economische Zaken en Klimaat	NBA	B1 Wettelijke taak
4	2022-IW-019	Project Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) (IenW)	NBA	E1 Overeengekomen specifieke werkzaamheden (4400N)
5	2022-J&V-027	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant PPC Vught + de gewaarmerkte omzet verantwoording	NBA	St 100 - 900, D1 Assurance opdrachten
6	2021-J&V-026	Controleverklaring DBBC's Haaglanden 2020	NBA	St 100 - 900, D1 Assurance opdrachten
7	2021-SZW-011	ESF (SZW)	NBA	EU
8	2021-SZW-012	EFMB (SZW)	NBA	EU
9	2022-BZK-003	Review SiSa	NBA	E1 Overeengekomen specifieke werkzaamheden (4400N)
10	2023-EZK-003	Doorbelasting kosten ELFPO aan provincies (LNV)	NBA	St 100 - 900, D1 Assurance opdrachten
11	OCW TM+	VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	NBA	B1 Wettelijke taak
12	DEF 2022-024	Tarieven 2022 Fokker Aerostructures US	NBA	Budget
13	2021-ABV-006	Assurancerapport DigiD-assessment Omgevingsloket Online (OLO)	Norea	D1/D2 Assurance-opdracht
14	2021-FIN-061	Privacy audit Wet politiegegevens Douane 2021	Norea	NOREA Richtlijn 3000D
15	2021-J&V-005	Assurance onderzoek 3000D functioneel beheer Leonardo	Norea	D1/D2 Assurance-opdracht
16	2021-OCW-028	2021 Assurance onderzoek ICV (in control verklaring) ODCN	Norea	D1/D2 Assurance-opdracht
17	2021-VWS-001	Audit ISAE 3402 Type 2 op PGB2.0 systeem naar werking (tijdvak in 2021)	Norea	D1/D2 Assurance-opdracht
18	2022-EZK-015	IT-audit migratietraject NCG2020 naar BKG	Norea	D1/D2 Assurance-opdracht
19	2020-BUZ-012	Ministerieel verrekenen	IIA	IIA standaarden, geen assurance
20	2020-FIN-056	Monitoring informatiebeveiliging Belastingdienst, Toeslagen en Douane	IIA	E2 Onderzoeksopdrachten
21	2021-BZK-035	Auditen van Algoritmes	IIA	E2 Onderzoeksopdrachten
22	2021-DEF-027	Audit HR Dienstverlening reservisten CLAS	IIA	E2 Onderzoeksopdrachten
23	2021-FIN-042	programma EU BTW e-commerce 2021-2022	IIA	E2 Onderzoeksopdrachten
24	2021-OCW-025	Informatievoorzieningen (IV)-begrotingen Dienstonderdelen OCW	IIA	IIA standaarden, geen assurance
25	2022-J&V-001	Onderzoeksrapport naar de oprichting en werkwijze van het agentschap JIO	IIA	IIA standaarden, geen assurance

10 Bijlage 2a: Uitkomsten dossieronderzoeken NBA

Standaard	Conclusie	File						Bevinding	Verwijzing
		1	2	3	4	5	6		
Het aanvaarden en voortzetten van de opdracht									
Overeenstemming over de opdrachtvoorwaarden	PC	D N C	D N C					Afstemming werkzaamheden en beoogd gebruikers niet voldoende helder vastgelegd. Aandachtspunt ten aanzien van toepasselijkheid van de onafhankelijkheidsvereisten in het dossier is niet opgevolgd.	2021-BZK-007 2022-EZK-016
Planning van de opdracht									
Uitvoering van de opdracht									
Het beoordelen van de aanvaardbaarheid van het object van onderzoek									
Het beoordelen van de criteria op toepasbaarheid									
Materieel belang en opdrachtrisico									
Gebruik maken van de werkzaamheden van deskundigen									
Het verkrijgen van assurance-informatie									
Beoordeling gebeurtenissen tot aan de datum van het assurancerapport									
Documentatie	PC	D N C	D N C			D N C	P C	Tijdigheid van de documentatie. Audittrail werkzaamheden en afwegingen in de uitvoering niet altijd herleidbaar. Dossier niet volledig zelfstandig leesbaar.	2021-BZK-007 2022-EZK-016 2022-J&V-027 2021-J&V-026
Het opstellen van het assurance-rapport									
Inhoud van het assurancerapport	PC	D N C	D N C		D N C			Beoogd gebruikers en uitgevoerde/ overeengekomen werkzaamheden zijn niet duidelijk opgenomen. De werkzaamheden zijn niet vooraf met de opdrachtgever/ gebruikers afgestemd of overeengekomen. Gebruik van assurance gerelateerde bewoordingen.	2021-BZK-007 2022-EZK-016 2022-IW-019
Conclusies met beperking, afkeurende conclusies en conclusies van oordeelonthouding									

Overige verantwoordelijkheden met betrekking tot de rapportage				P C			P C	Dossierafsluiting realiseren aansluitend aan de afgifte van de controleverklaring.	2022-EZK-007 2021-I&V-026
--	--	--	--	--------	--	--	--------	--	------------------------------

Standaard	Conclusie	File						Bevinding	Verwijzing
		7	8	9	10	11	12		
Het aanvaarden en voortzetten van de opdracht									
Overeenstemming over de opdrachtvoorwaarden									
Planning van de opdracht									
Uitvoering van de opdracht									
Het beoordelen van de aanvaardbaarheid van het object van onderzoek									
Het beoordelen van de criteria op toepasbaarheid									
Materieel belang en opdrachtrisico									
Gebruik maken van de werkzaamheden van deskundigen							NA		
Het verkrijgen van assurance-informatie									
Beoordeling gebeurtenissen tot aan de datum van het assurancerapport									
Documentatie									
Het opstellen van het assurance-rapport									
Inhoud van het assurancerapport									
Conclusies met beperking, afkeurende conclusies en conclusies van oordeelonthouding							NA		
Overige verantwoordelijkheden met betrekking tot de rapporting									

GC:	Generally Complies – voldoende
PC:	Partly Complies - verbetering benodigd
DNC:	Does Not Comply - onvoldoende
NA:	Not Applicable - niet van toepassing

11 Bijlage 2b: Uitkomsten dossieronderzoeken NOREA

Standaard	Conclusie	File						Bevinding	Verwijzing
		13	14	15	16	17	18		
Het aanvaarden en voortzetten van de opdracht									
Overeenstemming over de opdrachtvoorwaarden									
Planning van de opdracht									
Uitvoering van de opdracht									
Het beoordelen van de aanvaardbaarheid van het object van onderzoek									
Het beoordelen van de criteria op toepasbaarheid									
Materieel belang en opdrachtrisico									
Gebruik maken van de werkzaamheden van deskundigen									
Het verkrijgen van (assurance-)informatie									
Beoordeling gebeurtenissen tot aan de datum van het assurance-/adviesrapport									
Documentatie									
Het opstellen van het assurance-/adviesrapport									
Inhoud van het assurance-/adviesrapport									
Conclusies met beperking, afkeurende conclusies en conclusies van oordeelonthouding. Idem ten aanzien van advies									
Overige verantwoordelijkheden met betrekking tot de rapportering									

Legenda	
GC:	Generally Complies – voldoende
PC:	Partly Complies - verbetering benodigd
DNC:	Does Not Comply - onvoldoende
NA:	Not Applicable - niet van toepassing

12 Bijlage 2c: Uitkomsten dossieronderzoeken IIA

Standaard		Conclusie	File							Bevinding	Verwijzing
	Omschrijving		19	20	21	22	23	24	25		
2200	Engagement Planning										
2201	Planning considerations										
2210	Engagement objectives										
2220	Engagement scope										
2230	Engagement resource allocation										
2240	Engagement work program									1 dossier aanpak te beperkt uitgewerkt.	2020-BUZ-012
2300	Performing the Engagement										
2310	Identifying information										
2320	Analysis and evaluation									1 dossier is onderbouwing niet adequaat.	2020-BUZ-012
2330	Documenting information									1 dossier audittrail weinig inzichtelijk. 2 dossiers niet afgesloten.	2021-OCW-025 2022-J&V-001
2340	Engagement supervision									2 dossiers OKB niet tijdig afgerond en opgevolgd.	2020-BUZ-012 2021-OCW-025
2400	Reporting										
2410	Criteria for communication										
2420	Quality of communications									1 rapport voldoet niet aan verwachtingen opdrachtgever.	2020-BUZ-012
2421	Errors and omissions	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA		
2430	Use of Conducted in Conformance with the Standards	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA		
2431	Engagement disclosure of non-compliance	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA		
2440	Disseminating results										
2450	Overall opinion	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA		

GC:	Generally Complies - voldoende
PC:	Partly Complies - verbetering benodigd
DNC:	Does Not Comply - onvoldoende
NA:	Not Applicable - niet van toepassing
Legenda	

13 Bijlage 3: Managementreactie

Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

> Retouradres POSTBUS 20201 2500 EE 'S-GRAVENHAGE

Bestuur Samenwerkingsverband Kwaliteitsonderzoek Overheidsauditors
t.a.v. Persoonsgegevens

SG-Cluster
Auditdienst Rijk
Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Contactpersoon

Persoonsgegevens

Datum 10 april 2024
Betreft Kwaliteitsonderzoek Auditdienst Rijk over 2022

Ons kenmerk
2024-0000226817

Op 8 april 2024 heeft u ons het rapport toegezonden over de uitkomsten van het kwaliteitsonderzoek dat het Samenwerkingsverband Kwaliteitsonderzoek Overheidsauditors (KOA) over het jaar 2022 heeft uitgevoerd bij de Auditdienst Rijk (ADR). In deze brief geef ik namens de directie van de ADR een reactie op dit rapport.

Een auditor toetst aan normen en dient zichzelf ook toetsbaar op te stellen. Via periodiek extern kwaliteitsonderzoek wordt een spiegel voorgehouden over de naleving van de kwaliteitsregels, waarvan geleerd kan worden. Wij danken u en het onderzoeksteam daarom voor dit rapport. Dit biedt ons een goede basis om tot verdere verbetering van de kwaliteit van onze dienstverlening te komen, in het belang van onze opdrachtgevers en in overeenstemming met de regelgeving van de beroepsorganisaties.

Het is voor het eerst dat de ADR in één keer voor de periode van één jaar is getoetst. Bij de vorige toetsing werden in verband met de omvang van de ADR elk jaar enkele dossiers onderzocht, met een eindconclusie na afloop van de gehele onderzoeksperiode (2012 tot en met 2017, rapport van 1 mei 2019). Wij zijn tevreden met de thans gevolgde nieuwe aanpak, omdat deze het naar onze mening beter mogelijk maakt om tot een goed zicht te komen op de actuele invulling van het kwaliteitsbeleid en te treffen verbetermaatregelen. KOA heeft nu 25 dossiers van de ADR onderzocht over het jaar 2022. Wel is het tijdsbestek dat KOA daarvoor nodig had aanmerkelijk langer geworden dan aanvankelijk was voorzien.

Samenvattend is het oordeel van KOA dat het kwaliteitssysteem van de ADR voldoet aan de regels van NOREA en IIA Nederland. De werkzaamheden van de ADR in het kader van de wettelijke taak voldoen aan de NBA-regelgeving, maar er is verbetering nodig in de naleving van de regelgeving voor 'aan assurance verwante opdrachten', met name voor opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden (Standaard 4400). Belangrijk is dat KOA stelt dat tegen de achtergrond van de NBA-regelgeving niet een negatief oordeel behoeft te worden afgegeven.

SG-Cluster
Agentschap
Bestuursondersteuning en
Vaktechniek

Wij herkennen de door KOA gesignaleerde tekortkomingen en hebben reeds acties in gang gezet om hierin verbetering te brengen. Aanleiding voor deze al in gang gezette acties zijn de herziening/aanscherping van Standaard 4400 door de NBA en de uitspraak van de Accountantskamer van 25 september 2023 in de tuchtaak over het ADR-rapport over de uitkomsten van NOW-reviews.

Datum
10 april 2024

Ons kenmerk
2024-000226817

Wij hebben als ADR vorig jaar het besluit genomen voortaan zeer terughoudend te zijn in het gebruik van Standaard 4400 (dit geldt ook voor opdrachten onder Richtlijn 4400 van NOREA). Wij bezien bij het aanvaarden van een opdracht eerst of deze opdracht past in onze strategische auditagenda en wat de rationale van die opdracht is. Indien het gaat om onderzoeken die beter kunnen worden uitgevoerd binnen de eerste of tweede lijn, moeten die ook daar worden belegd. Indien wij een opdracht aanvaarden, bezien wij binnen de mogelijkheden van de NV COS welk opdrachttype in de gegeven situatie het meest passend is (bijvoorbeeld een assurance-opdracht). Voor alle opdrachten die onder Standaard 4400 worden uitgevoerd, is sinds begin dit jaar voorafgaande instemming van het directieteam van de ADR vereist. Reviewopdrachten en het 4400-deel van onderzoeken naar grote projecten ten behoeve van rapportering aan de Tweede Kamer voeren wij voortaan uit als overige opdracht buiten de NV COS (waarbij we voor de langere termijn in overleg treden met de Tweede Kamer om te bezien welk opdrachttype voor het onderzoek naar grote projecten het meest passend is).

Wij hebben binnen de ADR inmiddels een aantal inhoudelijke bijeenkomsten gehouden met onze medewerkers. Daarbij hebben wij voorlichting gegeven over de wijze waarop wij omgaan met opdrachten op basis van Standaard 4400 (aanvaarding van de opdracht, nauwgezet en in detail de overeengekomen specifieke werkzaamheden beschrijven in de opdrachtbevestiging, alleen objectieve bevindingen beschrijven in het rapport etc.).

Naast de aanwijzing over de naleving van Standaard 4400, komt KOA met adviezen tot verbetering. Deze richten zich op gecombineerde opdrachttypen en op de uitvoering van de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB). Ook deze adviezen nemen wij ter harte. Wij zijn in dat verband bezig met het uitwerken van voorstellen die moeten leiden tot verbetering van de OKB's, onder meer door deze te laten verrichten door een meer dedicated en daartoe opgeleid team. Vanuit ons compliance office zal verscherpte monitoring plaatsvinden op de tijdige en toereikende uitvoering van OKB's.

Wij onderschrijven samenvattend de bevindingen van KOA en zien het KOA-oordeel als een aanmoediging om onze verbeteracties verscherpt en versneld door te zetten. In het verbeterplan dat wij naar aanleiding van het rapport opstellen en zo spoedig mogelijk aan u toezenden, zullen wij aangeven op welke wijze wij uw aanwijzing en adviezen tot verbetering opvolgen en welke maatregelen wij nemen in reactie op de gesignaleerde tekortkomingen.

Pagina 2 van 3

Wij zullen uw rapport, deze managementreactie en ons verbeterplan delen met onze opdrachtgevers, in het bijzonder door deze stukken te bespreken in de SG-commissie ADR. Deze commissie heeft vanuit de opdrachtgevers van de ADR onder meer als taak toe te zien op de kwaliteit van de dienstverlening van de ADR.

SG-Cluster
Agentschap
Bestuursondersteuning en
Vaktechniek

Datum
10 april 2024

Ons kenmerk
2024-0000226817

Met vriendelijke groet,

Persoonsgegevens